Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIII. Cena lista je $6.00. Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 9. oktobra (October 9th) 1920. Subscription $5.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 237.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

LIGA, ZOPET LIGA IN ŠE ENKRAT LIGA!

TAK JE PROGRAM OBEH STARIH STRANK.

Ali res ni važnejših vprašanj, ki se tičejo ameriškega ljudstva?

Chicago, Ill. — Velebizniško časopisje je razdeljeno v dva tabora. En tabor zagovarja ligo strastno in na razne načine, drugi jo pa ravno tako strastno pobija in dokazuje, da je liga narodov največja nesreča za ameriško ljudstvo, če se ji pridruži Združene države. Časopisje, ki podpira republikanske kandidate, nasprotuje ligi, časopisje, ki agitira za demokratične kandidate, pa zagovarja ligo.

Obe stari stranki [illegible] porinili ligo kot najvažnejše vprašanje v ospredje volilnega boja. Vse časopisje, velebizniško namreč, ima polne kolone, kako je kandidat kihnil proti ligi, da se je kar zagulala, ali kako trdno jo je pribil drugi kandidat, da jo ne gane tudi najmočnejše kihanje nasprotnega kandidata.

Ali liga narodov res zasluži tako veliko pozornost, kot pripovedujejo velebiznški listi? Kdor je trezno preudaril vprašanje lige, zaključuje, da sta stari stranki nalašč porinili ligo v ospredje, da ljudstvo pozabi na rešitev drugih važnejših vprašanj, ki se tičejo njega.

Za ljudstvo je vsekakor važneje kot liga, kakšno stališče zavzemajo kandidatje starih strank napram sledečim vprašanjem:

Ali so ali niso kandidatje starih strank za nacijonalizacijo železnic, rudnikov in industrije?

Kako se naj nacijonalizacija izvede, da se ne pojavijo krize, ob času katerih največ trpi ljudstvo.

Kaj nameravajo stari stranki podvzeti, da se farmarji obvarujejo pred prekupci in špekulanti in da dobe polno vrednost za svoje produkte?

Kakšna javna dela nameravata izvesti stari stranki, če pride do gospodarske krize, da ne bo delavstvo trpelo zaradi brezposelnosti?

Ali so kandidatje starih strank za reformo šolskega poduka na ta način, da je talentiranim otrokom siromašnih starišev ravno tako podana možnost, da dosežejo najvišjo izobrazbo v svoji stroki kot otrokom bogatih starišev?

Ali so kandidatje starih strank za uvedbo sledečih reform v korist delavstva:

Zavarovanja proti bolezni, nesreči, starosti in brezposelnosti.

Če so kandidatje za tako reforme, tedaj naj povejo, na kakšen način se naj izvedejo.

Ali so kandidatje starih strank proti izkoriščanju otrok pod šestnajstim letom? Kakšne zakone predlagajo v ta namen?

Ali so kandidatje starih strank za uvedbo postavnega osemurnega delavnika, oziroma štiri in štirideset ur dela v tednu v industriji in v transportnih podjetjih?

In tako se lahko naštejejo še druga vprašanja, ki so vsa bolj važna za ameriško ljudstvo kot pa liga.

Ali o vseh teh vprašanjih molče kandidatje starih strank in premlevajo le ligo na volilnih shodih. Zaradi tega se zdi, da hočejo agitatorji starih strank le zmešati volilce, da ne vprašajo kandidatov, kakšno stališče zavzamejo napram drugim važnim vprašanjem.

Če danes republikansko časopisje poroča na prvi strani pod posebnim napisom, kakšne otrobe je vezal republikanski govornik v Omahi proti ligi, se prav zanesljivo zvečer razkorači demokratično časopisje in pripoveduje, kako je demokratični govornik hitro pozobal te otrobe, tako da ni ostalo nič od njih. Drugo jutro pride zopet republikanski govornik na vrsto, zvečer pa zopet demokratični. In tako se menjajo fraze za ligo in proti ligi. Pameni volilci se ne bodo ozirali na te govorance za ligo in proti ligi in bodo glasovali proti vsakemu kandidatu, ki smatra ligino vprašanje za najvažnejše med vsemi vprašanji, ki se tičejo ameriškega ljudstva.

10,000 MORNARJEV ZASTAVKALO V IRSKIH LUKAH; LADJE POČIVAJO.

Dublin, Irska, 8. okt. — V tukajšnji luki je zastavkalo 10,000 mornarjev in pristaniščnih delavcev. Parniški promet med Anglijo in Dublinom je popolnoma paraliziran. Angleški oblastniki so pojačali vojaško policijo v Dublinu. Terorizem črnorujavcev v notranjosti Irske se nadaljuje z vso furijo.

PONOČNI JEZDECI RAZŠIRJAJO TEROR.

IZSILITI HOČEJO POVIŠANJE CENE BOMBAŽU.

Groze s požigom in drugimi nasilnostmi.

Atlanta, Ga. — Ponočni jezdeci so zopet na delu. Dolge vrste našemljenih postav jezdi od farme do farme in grozi farmarjem s požigom, če ne prenehajo s prodajo bombaža, dokler ne pojde cena za funt bombaža na štirideset centov.

Pri teh nočnih pohodih nabijajo na vrata skednjev, v katerih čistijo bombaž, lepake, v katerih groze posestnikom s požigom, če ne prenehajo prodajati bombaža. Da mislijo resno na požig in da njih grožnje niso prazna šala, puste povsod škatljico vžigalic.

Ponočni jezdeci ne groze le nasadnikom in farmarjem, ampak napadajo tudi trgovce, ki tržijo z bombažem. V nekem okraju so ponočni jezdeci požgali skladišča dveh trgovcev, ki se nista ozirala na grožnje ponočnih jezdecev.

Ta teror pa vpliva na bankirje, ki so farmarjem posodili denar, kajti če se farmarji ustrašijo groženj ponočnih jezdecev ali če ponočni jezdeci požgo bombaž, tedaj bankirji ne bodo tako kmalu dobili posojila nazaj.

Governer Hugh Dorsey je priobčil v časopisju odprto pismo na ljudstvo, v katerem apelira nanj, da napravi konec početju ponočnih jezdecev.

Teror ponočnih jezdecev dokazuje, kako nazadnjaško je še ljudstvo v južnih državah, če se poslužuje takih sredstev za povišanje cene bombažu. Tem ljudem se niti ne sanja, da je Amerika prenehala že zdavnej biti glavni producent bombaža. Vojna je končana in zdaj prihaja na trg bombaž iz Egipta, Indije in Avstralije. Špekulantje se seveda poslužijo te ugodnosti in pritisnejo cene doli. Za odpravo ponočnih jezdecev bi bilo veliko pametneje, če bi oblasti izdale letake, v katerih bi podučile farmarje, zakaj padajo cene, kakor da izdajajo nanj apele. Tak poduk bi seveda več izdal kot pa apeli.

Ali tak poduk bi tudi odprl ondotnim farmarjem in nasadnikom oči, kdo jih izkorišča. Tak poduk bi bil obsodba sedanjega sistema produkcije. Farmarjem bi se odprle oči, da niso tisti farmarji njih nasprotniki, ki so zadolženi in so prisiljeni prodati bombaž po nizki ceni, da plačajo dolgove, ampak da so njih izkoriščevalci mešetarji, borzijani in prekupci. Dalje bi spoznali, da se take razmere ne dajo odpraviti s požigom in terorjem, ampak se odpravijo z dobrimi postavami. Da pa postavodajne zbornice sprejmejo dobre postave v interesu farmarjev, se pa morajo farmarji združiti z delavci in postaviti svoje kandidate in zanje tudi glasovati.

V terorju ni odpomoči za farmarje, ampak odpomoč zanje je v volilne listku, če ga farmarji pravilno rabijo.

PREKUPČEVALCI SO PODRAŽILI PREMOG.

PROTI NJIM SE PRIPRAVLJA OBTOŽNICA.

Premog, ki stane pri rudniku $4.05, se prodaja v Chicagu po $13.50.

Chicago, Ill. — Dognano je, da so navijali cene premogu navzgor prekupčevalci in mešetarji. Nekateri teh oderuhov imamo v najemu samo pisalno mizo v notranjem mestu, drugi imajo najeto pisarno, nobeden pa nima svojega skladišča.

Veleporota zdaj preiskuje manipulacijo teh oderuhov in dokazi govore, da so mešetarji drug drugemu prodajali premog, da so tako naganjali cene navzgor. Zgodilo se je, da je šla večkrat tona premoga skozi roke pet prekupčevalcev, preden je bila prodana trgovcu, ki prodaja premog na drobno.

Ti mešetarji so parasitje na parasitih. Oni stoje med trgovci, ki prodajajo premog na debelo, in premogovniškimi podjetniki. — Preden premog doseže trgovca na debelo in gre od njega k trgovcu, ki prodaja premog na drobno, gre skozi roke mešetarja. Ali mešetarski parasitje niso prodali premog takoj trgovcu na debelo, ampak so ga prodajali drug drugemu, dokler niso navili cene navzgor, da je bilo strah in groza. In ti mešetarji in trgovci na debelo so celo v današnji družbi popolnoma nepotrebni faktorji, ker trgovci, ki prodajajo premog na drobno, lahko naroče premog direktno pri premogovniškemu podjetniku. Ali trgovci so sami ustanovili ta dva parasitska razreda, ki pomagata odirati konzumente.

Kadar mešetar kupi premog na papirju seveda, tedaj ga proda drugemu mešetarju in zaračuni pri toni pol dolarja dobička, dasiravno ni imel drugih troškov kot za papir in črnilo. Mešetar, ki je kupil premog od prvega mešetarja, ga proda drugemu mešetarju in zopet zaračuni pol dolarja dobička pri toni premoga. In tako gre premog iz mešetarskih rok v mešetarske roke, dokler ne doseže oderuške cene.

Dognano je, da je bila tona premoga iz okraja Franklina, ki je stala pri rudniku, štiri dolarje in pet centov, prodana predvčerajšnjim po trinajst dolarjev konzumentom. Komisija v Indianapolisu je določila ceno za tono premoga pri rudniku na tri dolarje in pet in dvajset centov. Podjetniki pa prodajajo premog če pri rudniku po višji ceni, češ, da imajo pogodbo s kupci, da ga kupijo po dogovorjeni in višji ceni.

To dejstvo zopet govori, da če državna komisija prav določi ceno za premog pri rudniku, da profitarji vedno najdejo izgovor za podražitev premoga.

Kadar rudarji zahtevajo par centov priboljška, tedaj je vse velebizniško časopisje proti njim in jih zmerja na najsurovejši način, pri tem pa kliče oblasti proti njim na pomoč. Kadar pridejo taka oderuštva na dan, kakor jih je zdaj odkrila veleporotniška preiskava, tedaj se velebizniško časopisje ne gane v obrambo interesov konzumentov, ampak misli, da je storilo svojo dolžnost, če navede gole fakte, katerim pa doda take pritikline, da malo operejo te oderuhe, ki sodijo v kaznilnico, da tam tolčejo kamenje.

Tako je storilo tudi zdaj velebizniško časopisje, kajti zdolaj pod fakti je prineslo opazko, da premogovniški podjetniki še vedno sodijo, da je pomanjkanje železniških voz zakrivilo podražitev premoga. Velebizniško časopisje celo takrat zagovarja oderuhe, kadar je oderuštvo dokazano jasno kot beli dan.

Vreme.

Chicago in okolica: V nedeljo jasno. Zapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 65, najnižja 53. Solnce izide ob 6:55, zaide ob 6:20.

ITALIJANSKI KRALJ JE DAL SVOJEGA SINA UČIT ROKODELSTVA.

Pariz, 8. okt. — Iz Rima poročajo, da se italijanski kralj pripravlja za "možne eventualnosti". Svojega sina je vzel iz kolegija in ga dal v strokovno šolo, da se nauči rokodelstva. Socialisti v Italiji pozdravljajo ta korak kralja, ker vidijo v tem znamenje zmage njihovega revolucionarnega gibanja, ki prisili kralja na abdikcijo.

AMERIŠKI SOCIALISTI IN 3. INTERNACIONALA.

Stranka ne stopi v tretjo internacionalo, ako ne bo sprejeta s pridržki.

DEBS NOČE BITI IZKLJUČNO KOMUNIST.

New York, N. Y. — Ameriška socialistična stranka ima sitnosti z vstopom v tretjo internacionalo. Eksekutiva stranke, pokoreča se sklepu zadnje konvencije in članstva, ki se je izreklo za tretjo internacionalo pri splošnem glasovanju, je naznanila vstop eksekutivi tretje internacionale v Moskvi, toda z gotovimi pridržki. Glavni pridržek socialistične strake je, da svobodno uravna svojo taktiko po razmerah v Združenih državah. Eksekutiva menda še ni prejela odgovora iz Rusije, dobila pa je informacije, da bo vstop ameriške socialistične stranke v tretjo internacionalo odklonjen, ako ne zavrže pridržkov. Eksekutiva pa tega ne bo storila in izjavlja, da bo vztrajala pri svoji zahtevi, da se internacionala ne sme vtikati v notranje zadeve stranke.

Na tem stališču je tudi Eugene V. Debs, predsedniški kandidat stranke. Pred nekaj dnevi je Debs izjavil pred strankinim kampanjskim odborom, ki ga vsak teden obišče v atlantski ječi, da se nikakor ne strinja s taktiko ruskih komunistov, ki hočejo diktirati ameriškim socialistom, kako naj vrše delo za socializem v Ameriki. Debs je dejal, da on in dosti njegovih sodrugov ne stopi v tretjo internacionalo, ako je ta internacionala izključno komunistična. Tretja internacionala — je rekel dalje Debs — je v štadiju eksperimentiranja in vsled tega nima pravice ukazovati, da se vsi problemi v vseh državah rešujejo po eni sami metodi. "Naša stranka je socialistična, ne pa komunistična," je dejal Debs in potem je dostavil: "Naša naloga ni, da bi se prerekali s tretjo internacionalo zaradi pridruženja, temveč organizirati moramo stranko, h kateri se bomo pridružili."

Morris Hillquit, ki je kandidat za kongresnika v New Yorku, je objavil v newyorškem "Callu" dolg članek, v katerem kritizira stališče eksekutive v Moskvi glede diktiranja bojevne taktike socialistični stranki v Ameriki.

ZDRUŽENE DRŽAVE IMAJO 105,683,108 PREBIVALCEV.

Od leta 1910 se je prebivalstvo pomnožilo za 13,710,842 stanovnikov.

Washington, D. C. — Števni urad naznanja, da štejejo Združene države 105,683,108 prebivalcev se je pomnožilo v desetih letih za 13,710,842 oseb ali za 14.9 odstotkov.

Okoli 12,250,000 oseb živi na kolonijalni posesti in če se ti ljudje prištejo prebivalstvu Združenih držav, tedaj šteje prebivalstvo približno 119,000,000 oseb.

Statistika števnega urada pripoveduje, da so se ljudje v zadnjem desetletju selili z dežele v mesta. Več kot polovica ameriškega ljudstva zdaj prebiva v mestih. Številke govore takole: 54,816,209 oseb prebiva v mestih, ki štejejo 2,500 prebivalcev ali več, 50,866,899 pa ali 48.1 odstotka pa na deželi.

Ako gremo še dalje, tedaj dobimo številke, da 9,864,196 oseb živi v mestih, ki štejejo manj kot 2,500 prebivalcev, tako da v resnici na deželi prebiva le 41,002,703 oseb, ali 38,8 odstotkov.

ANGLIJA GROZI S POTOPOM RUSKIH LADIJ.

Nota Krasinu se glasi, da bodo ruske bojne ladje potopljene, če se prikažejo na Črnem morju.

BOJEVANJE NA POLJSKI FRONTI JE PRENEHALO.

London, 8. okt. — Leonod Krasin, sovjetski komisar v Londonu, je prejel noto od angleške vlade, ki grozi sovjetski Rusiji, da bo angleška flota v Črnem morju na mestu potopila ruske sovjetske bojne ladje in submarinke, ako se prikažejo v bližini Nikolajeva.

Krasin pravi, da je prejel noto od lorda Curzona, tajnika zunanjih zadev. V tukajšnjih diplomatičnih krogih se smatra nota za napoved vojne sovjetski Rusiji. "Nota se glasi," je dejal Krasin, "da je angleška vlada informirana o kroženju sovjetskih potapljač v Črnem morju nedaleč od Nikolajeva, in če je to res, tedaj bodo angleške bojne ladje na mestu potopila potapljače in druge sovjetske bojne ladje, ki se prikažejo v imenovanem okolišu."

Krasin je dalje rekel, da ne razume, kaj misli Anglija s to noto, kajti Nikolajev je vendar na ruskem teritoriju. Krasin je poslal noto v Moskvo.

Varšava, 8. okt. — Tukaj poročajo, da je na predvečer premirja prenehalo bojevanje na vsej poljski fronti. Uradno poročilo se glasi, da je vrhovno poljsko poveljstvo sklenilo, prenehati s sovražnostmi na črti Poturec-Orany, 46 milj južnozapadno od Vilne. To pomeni, da Poljaki ne bodo okupirali Vilne.

London, 8. okt. — Iz Rige javljajo, da preliminarna mirovna pogodba med Poljsko in sovjetsko Rusijo obsega 15 točk in delegatje obeh strank se še niso zedinili glede na vse točke. Obe stranki se trudita, da se pogodba podpiše danes, toda v veljavo stopi 14. oktobra. Najbolj zavlačujoča točka je koridor med Litvo in Rusijo. Poljaki zahtevajo, da morajo imeti koridor z Letavijo v okolišu Dvinska, kar pomeni, da bo Litva odrezana od Rusije. Druga zahteva Poljakov je, da jim Rusija da delež svoje zlate rezerve, kar so pa sovjetski delegatje odločno odklonili. Rusi so se odrekli vsem zahtevam do vzhodne Galicije in obratno so Poljaki umaknili vse zahteve do Ukrajine in obljubili so, da bodo nevtralni v bojih med sovjetskimi in Petlurinimi (ukrajinskimi) četami.

Riga, 7. okt. — Premirna pogodba med Rusi in Poljaki bo podpisana jutri (v petek). Jan Dombski in Adolf Joffe takoj po podpisu odpotujeta prvi v Varšavo in drugi v Moskvo, kjer predložita pogodbo svojima vladama v odobritev.

Litvinci in Leti so zelo nezadovoljni s predloženo premirno črto, katera daje Poljakom koridor do Dvine. Leti pravijo, da je ta črta direktno kršenje njihove mirovne pogodbe s sovjetsko Rusijo. Leti so odločno proti temu, da bi imeli skupno mejo s Poljaki, ker jim ne zaupajo.

London, 8. okt. — Socialistični "Daily Herald" poroča, da je ruska sovjetska vlada odgovorila na angleško noto z dne 1. oktobra, da osvobodi angleške ujetnike takoj kakor hitro bo Anglija izpolnila dano besedo in izpustila ruske ujetnike. Odgovor Rusije se tudi glasi, da angleška vlada ni samo pozabila na vse svoje obljube, temveč pomaga sovražnikom sovjetov. Anglija je v svoji noti z dne 1. oktobra zagrozila, da prične z "gotovo akcijo" proti sovjetski Rusiji, ako ne bodo boljševiki izpustili angleških ujetnikov in prenehali s propagando v Aziji do 10. oktobra.

V IOWI BODO KURILI S KORUZO, KER JE PO CENI IN PREMOG JE DRAG.

Elwood, Iowa. — Farmarji v tem kraju bodo to zimo kurili s koruzo namesto s premogom. Tona premoga stane $20 in $2.50 je treba plačati od vsake tone voznику, ki ga pripelje. Na drugi strani je cena koruzi padla na 60 centov bušelj. Za tono koruze dobi farmar $15.75, za premog mora plačati $22.50. Iz tega razloga bodo farmarji kurili s koruzo, ki ima baje enako vsoto toplote kot premog. — Krasna slika kapitalističnega sistema!

TAJNA TRGOVINA MED RUSIJO IN ITALIJO.

Italija je importirala za več kot 50 miljonov lir blaga iz sovjetske Rusije v tekočem letu.

ODPRTA ZVEZA PRIDE PO POLJSKEM MIRU.

Rim, 8. okt. — (Poroča H. K. Moderwell.) — Italija je importirala za več kot petdeset miljonov lir materijala iz boljševiške Rusije zadnje mesece. Trgovska pot med Rusijo in Italijo je tajna, ker se hoče Italija izogniti vmešavanju francoskih in ostalih zaveznikih misij. To priznavajo italijanski vladni uradniki sami. Diplomatična zveza med Moskvo in Rimom bo vpostavljena takoj čim se podpiše mir med Poljako in Rusijo. Ko se to zgodi, bo trgovina med obema državama javna.

Francozom, ki vedo, da Italija uvaža blago iz Rusije, ni to nič po volji in poskusili so z raznimi tehničnimi ovirami; to je bilo vzrok, da se je Italija poslužila tajnih potov. Zakonita blokada Rusije je sicer samo še na papirju, ali kljub temu se Italija ne upa postavljati po robu ententi, ki se še ni odločila za trgovsko zvezo s sovjeti. Ampak to ne ovira Italije, da ne bi na skrivnem trgovala z Rusijo, kar dokazuje, kako zavezniki intrigirajo drug proti drugemu.

Blago, ki zapusti rdečo Rusijo, je na potu "pobeljeno", to se pravi, da je označeno kot blago iz "prijateljske dežele". Edino v enem slučaju je Italija odprto naložila parnik s pšenico v Odesi; to je bilo takrat, ko je italijanska ladja "Pietro Calvi" povedla v Odeso ruske vojne ujetnike, nazaj grede je pa bila ladja napolnjena z žitom. Zavezniki se niso brigali za ta tovor, ker je bil parnik na "uradnih potih".

Italijanska vlada je zelo aktivna s pripravami za bodočo trgovino z Rusijo. V Rimu sta dva zastopnika sovjetske Rusije: Mihael Vodovosov in Boris Wax. Obema gre vlada zelo na roko. Vlada kupuje v Rusiji s posredovanjem socialističnih kooperativnih društev v Italiji, ki so v ta namen organizirala posebno korporacijo. Ta korporacija je v direktni zvezi s sovjetskimi zastopniki v Rimu, naroča blago in prodaja italijanski materijal, dočim vlada potem prekupi rusko blago od imenovane korporacije. Sprva so ruski zastopniki plačevali z gotovim denarjem, toda zdaj so že dobili kredit. Italija uvaža iz sovjetske Rusije največ žito in kože, izvaža v Rusijo pa medicine, poljedelske stroje, železniške tračnice in razne kovinske izdelke.

SIRENSKIH GLASOV NI DOBRO POSLUŠATI.

Kansas City, Kans. — William Prum si je kupil sedež v gledališču v sprednji vrsti in na najvišji galeriji.

Nastopila je pevka na odru, ki je s pravim sirenskim glasom zapela: "Come Shimmy with Me." Prum je videl neko postavo v čarobnem svitu, slišal je sirenski glas in meneč, da vabi njega, je vstal in stopil . . .

Nastal je vrišč v gledališču. Pruma so pobrali in dognali, da ima zlomljeno nogo in nos.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.55 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

Datum v oklepanju n. pr. (September 1-20) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PONORELA ŠOVINISTIČNA PROPAGANDA.

Neki rojak nam je poslal iz Borovelj na Koroškem lep sveženj literature v slovenskem in nemškem jeziku, da se prepričamo na svoje oči, kako slovenski in nemški šovinisti vodijo propagando v pasovih A in B, v katerih ima ljudstvo odločiti s splošnim glasovanjem, ali se pasova pridružita Jugoslaviji ali Avstriji.

Rojak je bil tako prijazen, da nam je poslal letake v slovenščini, "Draupost", nemški list, ki dela propagando za Jugoslavijo, in nemške liberalne in klerikalne liste in letake, ki agitirajo za Avstrijo, da dobimo pravo sliko o propagandi. Lep kupček literature je in vzelo je tudi nekaj časa za čitanje. Ali ko človek prečita to propagandistično šovinistično literaturo, pride tudi do prepričanja, da je kupček gnoja, in se oddahne, ko jo položi na stran.

V zmerjanju so slovenski šovinisti ravno tako krepki kot nemški. V krepkih in najsurovejših izrazih prav nič ne zaostajajo za njimi, pa tudi v lažeh se lahko kosajo z njimi. Zastonj človek išče stvarnih razprav, ki naj bi ljudstvu služile za poduk, kako naj glasuje. Obrekovanje, sumničenje, natolcevanje in obkladanje svojega nasprotnika s prilimki se menjava lepo po vrsti, ki ne more prinesti drugih uspehov kot povečano sovraštvo med slovenskim in nemškim ljudstvom na Koroškem, ne glede na to, kako izpade glasovanje.

Slovenski letaki niso podpisani in se torej ne ve, kdo jih izdaja. Mogoče je tistih sram, ki se poslužujejo take umazane agitacije, pa jih niso hoteli podpisati. In tako seveda niso podpisani tudi nemški letaki, ki v sirovosti prav nič ne zaostajajo za slovenskimi.

Ali propaganda ni le sirova, ampak letaki so pisani v takem tonu, kakor da so namenjeni ljudem brez možganov. Zdi se, da nemška in slovenska šovinistična gospoda smatra slovensko in nemško ljudstvo na Koroškem za stupidno maso, ki verjame vse, kar jim govore šovinisti.

Z veseljem pa konštatiramo, da se zavedno nemško in slovensko delavstvo ob tej šovinistični gonji zadrži mirno in se ni pridružilo tej pobesneli šovinistični gonji, ki struplja srca ljudstva na Koroškem.

V nedeljo se vrši glasovanje. Ljudstvo bo s svojimi glasovi odločilo, kam se pridruži: Jugoslaviji ali Avstriji. Pametni ljudje bi smatrali izid glasovanja za ljudsko voljo, ki je sveta. Od šovinistov ne pričakujmo tega. Komaj bo glasovanje končano, bodo šovinisti tiste narodnosti, ki podleže pri ljudskem glasovanju, pričeli z novo gonjo. To prav jasno pripovedujejo progandistični letaki šovinistov obeh narodnosti, v katerih je toliko skritih groženj med vrsticami, da ni pričakovati po končanem glasovanju miru, ampak da šovinistični boj izbruhne še z večjo silo.

"Goljufija je bila," bodo zakričali šovinisti tiste narodnosti, katerim ne bo izid glasovanja po volji. "Terorizem nasprotne stranke je kriv, da smo bitko izgubili," bodo nadaljevali s krikom, ko se malo oddahnejo. In zavriščal bo zopet šovinistični boj, čeprav bodo gospodje prepričani, da ni bilo goljufije in terorizma.

In kaj pa naj buržoazija drugega dela kot ščuva k narodnemu sovraštvu? Perečih gospodarskih vprašanj ne razume ali jih pa noče razumeti, katerih rešitev je izredne važnosti za ljudstvo v Jugoslaviji in Avstriji. Pravilna rešitev gospodarskih vprašanj koristi le kmečkemu ljudstvu in delavstvu v obeh državah, buržoaziji pa ne obeta nič dobrega. Te resnice se zaveda nemška in jugoslovanska buržoazija in zaradi tega podžiga s šovinističnimi frazami slovenske in nemške kmete k boju, od katerega imata koristi le nemška in jugoslovanska buržoazija.

Taka je buržoazija! Sedanjega časa ne razume, ali ga pa noče razumeti! In tako švedra dalje svojo pot v šovinistični gnojnici, dokler ne utone v nji. In kadar se to zgodi, bodo vsa narodnostna vprašanja kmalu in pravično rešena.

Zakaj? — Razni komercialni klubi v Chicagu žele, da do prvega oktobra vstopi v milico pet tisoč mož. Ker zdaj ni nevarnosti, da se Združene države zapletejo kmalu v novo vojno, je ta želja velika uganka, katere rešitev je znana le članom teh komercijalnih klubov.

Rojaki, bodite previdni pri ustanavljanju zadružnih prodajaln.

Med delavstvom se opaža vedno bolj zanimanje za zadružno gibanje in zadružne prodajalne se ustanavljajo v vseh večjih delavskih naselbinah. In to gibanje izrabljajo tudi razni pustolovci v svoje namene in no malokrat se pripeti, da se pojavi med delavstvom kak "organizator" za zadružne prodajalne, ki ima zelo sladak jezik in oslepari delavstvo za teško prisluženi denar. En tak slučaj se je pripetil pred enim letom tudi v Nashville, Tennessee.

Delavstvo v tem mestu je zelo slabo organizirano in takorekoč še nič podučeno o zadružnem gibanju. Velepodjetniki ga tudi izkoriščajo na vse mogoče načine. Pred dobrim letom se je pa pojavil med tamošnjim delavstvom neki "organizator" za zadružne prodajalne in pričel vspodbujati delavstvo, da ustanovijo zadružno prodajalno. Pripovedoval je, da je bil v armadi in bil tudi tam vposlen v trgovini in sicer v kantini in da raditega dobro pozna trgovino. Pripovedoval je tudi, da je študiral ročdalski sistem zadružništva in da je pronašel, da je ta sistem socijalistični, boljševiški in veleizdajski in da uničuje družine. Delavstvo se je vjelo na dobro nastavljene limance in ker je še nekoliko potipal na patrijotično žilico Amerikancev. Davis, tako se je imenoval ta "organizator", je nabral dovolj veliko vsoto denarja in odprl je trgovino pod imenom "Bratska prodajalna" (Brotherhood Stores.) Izdelali so tudi nekaka pravila, ki so pa bila popolnoma nasprotna vsem principom zadružništva.

Ko je "Ameriška zadružna liga" zvedela za to prodajalno in po kakem sistemu je ustanovljena, je posvarila vse odbornike te prodajalne, da naj bodo previdni, da se ne nasedejo kakemu zvitemu sleparju in da se ne bodo pozneje kesali. Toda "organizator" Davis je imel odbor na svoji strani in raditega so popolnoma zavrgli ono svarilo.

Nedolgo za tem je pa kljub temu šel nek uradnik ameriške zadružne lige v Nashville in je sklical javen shod, na katerega je povabil vse odbornike te prodajalne. Namen tega shoda je bil pojasniti delavcem pravi pomen zadružništva. Toda Davis je tako pridobil na svojo stran vse odbornike in tudi delavstvo, da se ni hotelo odzvati povabilu na shod.

Toda ta trgovina je poslovala samo sedem mesecev. Nekega lepega jutra pa so opazili odborniki, da so vrata trgovine zaprta, in "organizator", ki je bil razumno tudi poslovodja te trgovine, se je poslovil po francosko in vzel s seboj ves gotovi denar in avtomobil. In šele sedaj so se jim odprle oči in so spoznali, da je imela ameriška zadružna liga prav, da je svarila pred tem organizatorjem.

To naj bo za vzgled vsem rojakom, in da naj bodo previdni, kdo bo med njimi agitiral za zadružno prodajalno. Posebno v Chicagu in Illinoisu se pojavljajo tudi nekaki agenti za neko vrste zadružne trgovine, ki niso v nikaki zvei z Narodno zadružno zvezo v Chicagu, ampak so agenti je neke "Zadružne družbe v Chicagu", ki je ustanovljena edino le na špekulativni podlagi.

DOPISI.

Duluth, Minn. — Politična borba je v teku in bliža se dan odločitve, katera skupina bo vodila vladne vajeti bodoča štiri leta. Delavec, tvoj čas je tukaj in tudi priložnost imaš, da pošlješ svoje zastopnike v zakonodajo.

Morda mi bo kdo rekel, če pošljemo delavske zastopnike, jim itak ne bodo dovoljeni sedeži od republikancev in demokratov, čemur je dokaz zakonodajna zbornica države New York, kjer so že vdrugič izključili postavno izvoljene socialistične poslance in kot so izključili Viktor Bergerja, ki je bil izvoljen kongresnikom v petem kongresnem distriktu v Wisconsinu, kateremu ni bil dovoljen sedež v kongresu.

Prijatelj, res je, da bi človek kmalu rekel "What's the use," saj tako ne velja voliti, če pravilno izvoljenim zastopnikom nazadnjaški političarji ne dovolijo mandatov. Ali vse eno, ne odnehaj, vsaki taki nazadnjaški korak velebizniških zastopnikov množi glasove socialistom, dokaze imamo.

Zatorej naprej, agitirajmo, organizirajmo se in propagirajmo v naših organizacijah za industrijelno formo unije in za 'direktno akcijo,' in ko bomo organizirani v industrijelni uniji in dosegli sporazum za direktno akcijo med delavstvom, bomo pa lahko rekli onim nazadnjaškim političarjem "halt." Kajti moč direktne akcije je v Angliji zadržuje isto, da ne napove vojne sovjetski Rusiji in jaz mislim, da bi ravno ta moč, če bi jo posedal ameriški proletarijat, dala nazadnjaškim ameriškim političarjem smrtni udarec. In da se doseže ta moč, je treba biti organiziran in za to naprej za organizacijo industrijelne unije in delavske politične stranke.

Pač imamo dosti delavcev, katerim ni danes priložnost se organizirati. Tu v Duluthu imamo nekaj delavnic, in prva je jeklarna v New Duluthu, spadajoča k jeklarskemu trustu. Če v tej tovarni bos izve, da si v strokovni ali socialistični organizaciji, si takoj ob delo, ker se je že velikokrat pripetilo. In mi Slovani kakor je že sploh navada, imamo tiste kompanijske podrepnike med sabo, da skrbijo, da bos zve, kaj se godi med nami. Ravno tako jim je tudi trn v peti društvo "Leo Tolstoj." Dosti članov je, ki se bojijo biti odbornik tega društva, da bi ne izgubili dela. Poznam osebe, katere to delajo in če to ne prencha, jih bom ob prilžki izdal v javnost.

Ali prijatelj delavec, ti, ki radi tvojega obstanka nimaš priložnosti biti organiziran, nam lahko pomagaš z volilnim listkom, ko na volilni dan oddaš tvoj glas za kandidate, katere so postavili delavci, prvi med njimi je mučenik v Atlantski jetnišnici, 65-letni starček, kateri je vse svoje življenje podaril tebi, delavec, in sedaj na stara leta mora umirati v kaznilnici, kakor kak hudodelec, in to za njegov trud, ki je učil blagostanje in bratstvo med narodi in ta veliki mož je naš Evgen V. Debs.

In kdor ne odda glas za tega moža, ni demokrat, kajti če bi on in drugi socialistični kandidatje bili izvoljeni, bodo vpostavili tako zaželjeno demokracijo, katero so nam kapitalistični zastopniki tolikokrat obljubovali.

Zatorej dolžnost slehernega delavca je, da stoji vedno pripravljen oddati glas za take može, ki so šli raje v ječo, kakor pa da bi izdali delavski razred in ker so šli v ječo, so šli v ječo za tebe, delavec. In kaj si ti delavec naredil, da bi jih rešil iz ječe? Nič. Zatorej na 2. novembra t. l. boš imel priliko, da boš pokazal, da hočeš, da se izpusti iz ječe E. V. Debs in pokazal boš s tem, če boš volil zanj. — **Naročnik.**

•

(Opomba uredništva. — Industrijalna organizacija, direktna akcija in volilni listek je slabo skuhana kaša, je zmes, ki nima repa ne glave. Kaj je industrijalna organizacija? To je delavska strokovna organizacija, v kateri so organizirani vsi delavci, ki delajo v eni industriji. Take organizacije že postoje v Ameriki. Na pr. organizacija pekovskih delavcev, pivovarniških delavcev rudarjev, delavcev v krojaški industriji itd. Prve tri organizacije so združene z "Ameriško delavsko federacijo," zadnja organizacija je pa samostojna in ni pri nobeni zvezi in se mogoče kasneje tudi pridruži "Ameriški delavski federaciji," ko bo njen boj dokončan s staro organizacijo krojaških delavcev, ki že umira.

Kaj je direktna akcija, kdo jo ima kot glavno bojno sredstvo v svojem programu?

Direktna akcija pomeni v mirnem času stavko in je glavno bojno sredstvo sindikalistov. Kaj pa je glavno orožje in kakšni so cilji sindikalistov? Pred vsem protiparlamentarni, njih glavno orožje je stavka, končno splošna stavka s končno razlastitvijo in uvedbo ekonomskega federalizma in ne socializma. Sindikalisti pravijo, da je treba voditi delavce iz stavke v stavko, da tako ne zaspi revolucijonarna misel v delavcih. Socialisti so pa tej taktiki nasprotni in pravijo, da je volilni listek glavno orožje, stavka pa orožje manjše vrednosti, kajti če se delavstvo peha iz stavke v stavko, tedaj tako opeša, da nastane velika reakcija in da delavstvo ni sposobno za nobeno akcijo, da v njem zamre celo zanimanje za politični boj. Da so socialisti v pravem, potrdi zadnja stavka jeklarskih delavcev. Delavci so se zanašali edino na stavko, podjetniki so jih pa porazili s politično močjo, katero so njim izročili delavci. Sindikalisti so tudi proti vsaki podporni organizaciji. Oni nasprotujejo konzumnim zadrugam in tudi takim podpornim organizacijam kot je na pr. "Slovenska narodna podporna jednota", češ, da so delavci bolj revolucijonarni, kolikor bolj trpe. Nauki sindikalistov so v direktnem protislovju z socialističnimi nauki. Sindikalist ne verjame na pr. v zakone sedanjega gospodarskega sistema, ki učinkuje v današnjem gospodarskem redu in ki povzroča koncetracijo kapitala. Sindikalist ne verjame v evolucijo, ne verjame v politično akcijo delavske mase, ampak hoče delati sam zgodovino. Stavka mora slediti stavki, demonstracija demonstraciji in splošna stavka sledi kot samoumevna stvar, nakar pride ekonomski federalizem. Sindikatom pripade proizvajanje, delavske borze se polaste trgovine in zalaganja z živali. S tem je izkoriščanje odpravljeno. Taka je na kratko povedana sindikalistična filozofija.

Taka filozofija je zelo vabljiva v teoriji, v praksi pa zelo šepa, kajti vprav na Angleškem govore dogodki, da so angleški delavci pred izbruhom svetovne vojne malo dosegli, dokler so se poslu- ževali izključno le sindikalistične taktike. Izvedene so bile velike stavke, ali žrtve, ki so bile ogromne pri takih stavkah, najbolj jasno govore v primeri s pridobitvami, ki so jih delavci imeli od velikih stavk, da bi take pridobitve lahko dosegli z veliko manjšimi žrtvami, če bi se poslužili volilnega listka. Angleško delavstvo je pričelo pridobivati na ugledu ne zaradi tega, ker je bilo za direktno akcijo pred izbruhom svetovne vojne, ampak ker se po vojni poslužuje volilnega listka. Iz vsakega nadomestnega volilnega boja izidejo kandidatje delavske stranke kot zmagovalci, ali pa dobe tako veliko število glasov, da jim je zmaga pri prihodnjih volitvah skoraj zagotovljena. In če bi ameriški delavci bolj posnemali angleške delavce v politični akciji in manj metali okoli sebe s sindikalistično frazo o direktni akciji, bi menda imeli tudi že večje uspehe.

Kakšne uspehe doseže delavstvo, kjer je sindikalistično organizirano in so med njim razširjeni sindikalistični nauki kot nova vera, pa imamo dokaze v Franciji, kjer ni opaziti uspehov.

Toliko v pojasnilo, da ne bodo pri prihodnjih dopisih industrijalna organizacija, direktna akcija in volilni listek zopet v eni skledi, kajti direktna akcija je dozdaj v vseh državah, v katerih je industrija razvita in so se ljudje povzdignili nad vsakdanjim analfabetizmom več škodila delavcem, kot pa koristila. Kdor je sindikalist ne more biti socialist, socialist pa ne sindikalist, ker sindikalizem ni socializem.)

Poziv na dobrosrčne rojake.

Pueblo, Colo. — Še ni dolgo tega, ko je bilo poročano v Prosveti glede žalostne usode, ki čaka rojaka John Kočevarja, ki je obdolžen zavratnega umora in sedaj čaka v zaporu v Telluride, Colo., porotne obravnave.

Obdolžen je popolnoma po nedolžnem, da je streljal na svoje tovariše in ako se ne posreči nabrati dovolj prostovoljnih prispevkov, da se najame advokat, bo gotovo obsojen v dosmrtno ječo, kot sta bila dva Italijana, ki sta bila tudi obdolžena popolnoma po nedolžnem istega zločina.

Da se ne zgodi ta vnebopijoča krivica nad nedolžnimi žrtvami, se je zavzelo uredništvo italijanskega delavskega lista L'Unione in priobča vedno apele za nabiranje prispevkov, kateri apeli pa niso ostali brezuspešni in med Italijani je bilo že nabranega precej denarja, s pomočjo katerega bodo spravili celo zadevo pred najvišje prizivno sodišče. To uredništvo je razposlalo apele tudi na Jugoslovane za nabiranje prostovoljnih prispevkov, s katerimi se bo najelo dobrega advokata, ki bo zagovarjal John Kočevarja pri prihodnji porotni obravnavi, ki se vrši enkrat meseca novembra. Ako ne bo dovolj prispevkov, potreba bo najmanj okrog $3000, bo Kočevar gotovo obsojen v dosmrtno ječo, ker ne bo imel nobenega dobrega zagovornika.

Pomisliti je treba samo na to, da se obravnava vrši v mestu, kjer ima kompanija popolno moč in je izrecen namen gotovih oseb, da spravijo nedolžne osebe in posebno še inozemce v zapor, da pravih krivcev, ki se nahajajo na prostem. Pri prvi obravnavi, ki se je vršila, zagovornik teh obdolžencev, Kočevarja, Moreleti in Giacomozzi, takorekoč ni izpregovoril niti besedice in posledica tega je bila, da sta bila omenjena dva Italijana obsojena v dosmrtno ječo in Kočevar pa čaka sedaj porotne obravnave.

In od te obravnave je sedaj odvisno, ali bo Kočevar po nedolžnem obsojen v dosmrtno ječo, ali pa bo prost. Ako bodo Jugoslovani zbrali dovolj veliko vsoto, da se najame dobrega advokata, ki bo zagovarjal obdolženca in izbral vso evidenco, ki bo govorila za njega, bo prost, v nasprotnem slučaju bo pa obsojen kot morilec in sicer popolnoma po nedolžnem.

Obdolžitev se namreč glasi, da so Kočevar, Moreletti in Giacomozzo skovali načrt ubiti neke Švede, s katerim je šel Kočevar skupno na delo, kot je bilo pojasnjeno v Prosveti in da je bil pri tem napadu ubit tudi Italijan z imenom Mattivi, ker se ve sprli.

Da je obdolžitev popolnoma brez vsake podlage, svedoči že to, ker rojak Kočevar ne zna govoriti italijanskega jezika in zelo slabo angleški, ona dva Italijana pa tudi ne znata govoriti slovenskega jezika in ravnotako zelo slabo angleščino, in raditega je nesmiselno misliti, da bi skovali tak načrt in poleg tega pa ni bilo prav nobenega vzroka za kak tak zločin.

Odbor, ki se je zavzel za to stvar sedaj, je najel drugega zagovornika ker prvi ni vršil svoje dolžnosti, kot bi jo moral in ta advokat bo vso zadevo še enkrat preiskal in zaslišal tudi John Kočevarja, preiskal in slikal celo okolico, v kateri se je dotični zločin izvršil, da bo lažje zagovarjal Kočevarja pri porotni obravnavi.

Ta odbor se je tudi zavzel, da bo našel prave krivce in iste izročil sodniji, da dobijo zasluženo kazen.

In za vse to je pa potreba denarja, ker John Kočevar nima nobene osebe, ki bi se zavzela za njega in je popolnoma prepuščen na milost in nemilost porotnikom in sodišču. Navezan je samo na podporo svojih rojakov-delavcev. Njegova prošnja je bila že priobčena v Prosveti in nekateri rojaki so se tudi že odzvali tej prošnji in nabrali okrog $200, kar je pa še veliko premalo. Kajti potreba je okrog $3000 da se ga reši iz ječe, ki mu grozi. Vsi prispevki naj se pošiljajo na naslov Hector Chiariglione, 326 Victoria Ave., Pueblo, Colo., s pripombo, da so za obrambo John Kočevarja.

Jugoslovani, pojdite takoj na delo in nabirajte prostovoljne prispevke za nesrečnega rojaka, da ne bo obsojen po nedolžnem v dosmrtno ječo. Čas je kratek, ker obravnava se vrši že prihodnji mesec. Društveni tajniki lahko pobirajo na sejah.—

Uredništvo lista "L'Unione" oziroma glavni urednik, Victor Chiariglione, je dobil dosedaj od naslednjih rojakov prostovoljne prispevke: Josip Pavlan, Eureka, Colo. $10; Martin Raspet, Irwin, Pa. $8; Frank Mezek, Sunnyside, Utah. $6.50 Joe Gregore, Dawson ,New Mex. $10; Juro Yank, Kirksville, Mo. $56.01; Ciril Medved, Huntington, Ark. $10.55; Pete Pavlovich, Smithfield, Pa. $26.50; Matt Plut, Butte, Mont. $50; Geo. Kristell, Ralphton, Pa. $4; Mike Wertin, E. Helena, Mont. $2.65; Jack Pintar, Bendi, Ill. $5; Rev. Cyril Zupan in E. J. Mensinger, Pueblo, Colo. vsak po $5: Skupaj $199.21, kar je veliko premalo. Vsled tega se apelira na vse Jugoslovane, da naj nabirajo prostovoljne prispevke in naj prispevajo koliker zmorejo. — H. Chiariglione, 326 Victoria Ave., Pueblo, Colo.

Ameriške vesti.

KAKO JE PREBIVALSTVO V RAZNIH DRŽAVAH NARASLO ALI PADLO V DESET LETIH.

Washington, D. C. — Naslednja tablica kaže prebivalstvo po državah v letu 1920 in 1910. Tablica pove, da je prebivalstvo v nekaterih državah zadnjih deset let naraslo, v drugih je pa padlo. Zadnja vrsta pokaže, katero mesto zavzemajo države po številu prebivalstva po redu v letu 1910.

	1920 Prebiv.	1910 Prebiv.	1910 Mesto po redu
New York	10,384,144	9,113,614	1
Penn.	8,720,159	7,665,111	2
Illinois	6,485,098	5,638,591	3
Ohio	5,759,368	4,767,121	4
Texas	4,661,027	3,896,542	5
Mass.	3,852,356	3,366,416	6
Michigan	3,667,222	2,810,173	8
California	3,426,536	2,377,549	12
Missouri	3,403,547	3,293,335	7
New Jersey	3,155,374	2,537,167	11
Indiana	2,930,544	2,700,876	9
Georgia	2,894,653	2,609,121	10
Wisconsin	2,631,839	2,333,860	13
N. C.	2,556,486	2,206,287	16
Kentucky	2,416,013	2,289,905	14
Iowa	2,403,630	2,224,771	15
Minnesota	2,386,371	2,075,708	19
Alabama	2,347,295	2,138,093	18
Tennessee	2,337,459	2,184,789	17
Virginia	2,306,361	2,061,612	20
Oklahoma	2,027,564	1,657,155	28
Louisiana	1,797,796	1,656,388	24
Mississippi	1,789,384	1,797,114	21
Kansas	1,769,257	1,690,949	22
Arkansas	1,759,995	1,574,449	25
S. Carolina	1,683,662	1,515,400	26
W. Virginia	1,463,610	1,221,119	28
Maryland	1,449,610	1,295,346	27
Connecticut	1,380,585	1,114,756	31
Washington	1,356,816	1,141,990	30
Nebraska	1,296,502	1,192,214	29
Florida	966,266	752,619	33
Colorado	939,376	799,024	32
Oregon	783,389	672,765	35
Maine	768,014	742,371	34
N. Dakota	646,730	577,056	37
S. Dakota	636,339	583,888	36
Rhode Island	604,379	542,610	38
Montana	547,593	376,053	40
Utah	449,446	373,351	41
New Hamp.	443,083	430,572	39
Idaho	431,826	325,594	44
N. Mexico	360,247	327,301	43
Vermont	352,421	355,956	42
Arizona	333,273	204,354	45
Delaware	223,003	202,322	46
Wyoming	194,402	145,965	47
Nevada	77,407	81,875	48
Dist. Col.	437,571	331,069	
Skupaj	105,683,108	91,972,266	

NEZGODE NA MORJU.

Norfolk, Va. — Ameriška škuna "Thomas H. Pollard" se je pogreznila v viharju blizo rta Henryja. Moštvo se je rešilo. Škuna je bila naložena s premogom. Ob času nezgode je divjal vihar s hitrico petdeset milj v uri.

Halifax, N. S. — Britski parnik "Clare Hugo Stines" je nasedel blizo rta Johna. Rešilna ladja je odplula na pomoč.

New York, N. Y. — Sem je došlo poročilo, da se leseni parnik "Cumberland" nahaja v veliki nevarnosti pri svetilniku Shinnecocku. Njegova pozicija je dvanajst milj proč od svetilnika. Parnik "Fort Wright" je vlekla vlačilna ladja, toda v silnem vivarju se je vtrgala debela vrv. Vlačilne ladje so odplule na pomoč, neka druga vlačilna ladja je pa odplula na pomoč parniku "Cumberlandu."

ČE JE ČLOVEK BOGAT . . .

Chicago, Ill. — Porota na psihopatičnem sodišču je proglasila morilca J. Ellswortha Griffena blaznim, ki je ustrelil svojega trgovskega druga William O. Bryana. Poslali ga bodo v norišnico v Kankakee.

Dne 13. aprila so našli Bryana mrtvega v njegovi pisarni. Zadeli sta ga dve krogli v prsi. Preiskava je kmalu dognala, da ga je ustrelil Griffen.

Griffen je bogataš. Dejanja ni mogel tajiti, kajti vsi dokazi so bili proti njemu. Izročili so ga v opazovalnico.

Velebiznisko časopisje poroča, da je bil Griffen tako nasilen, da ni mogel prisostvovati obravnavi. Ljudstvo vprašuje, če bi se z navadnim delavcem tudi tako ravnalo, ako bi bil obdolžen enakega dejanja.

PO SVEOPISEMSKE ZAKONU ZOB ZA ZOB . . .

Lexington, Ky.—George Rose, okrajni konstabler, je ustrelil Ernest I. Marcha, bogatega pohištvenega trgovca, ker je napadel njegovo 14-letno vnukinjo s pohotnim namenom.

March se je bal dekletinega starega očeta in odpotoval v New York. Zdaj se je vrnil, ker se je imela vršiti obravnava proti njemu v pondeljek. Stari Rose pa ni mogel čakati obravnave, ampak ga je ubil, preden je prišlo do obravnave, ravnajoč se po svetopisemskem reku "oko za oko."

KAZTRELBA NA LADJI ZA PREVAŽANJE OLJA.

Deset mrtvih in veliko število ranjenih.

New York, N. Y. — Na britskem parniku za prevažanje olja se je dogodila strašna razstrelba, ko so parnik vlekli v ladjedelnico, da izvrše na njem potrebna popravila. Pet oseb so našli mrtvih, pet pa pogrešajo, kajti razstrelba jih je najbrž raztrgala na kose. Več oseb je zadobilo težke poškodbe in v nevarnosti je bilo življenje dve sto delavcev. Nekega delavca je vrgla razstrelba več ko sto čevljev proč. Priletel je na železno streho neke delavnice. Truplo je prebilo streho in padlo v delavnico. Nezgodo je povzročila kriminalna malomarnost.

PREVIDNOST JE POVSOD NA MESTU.

Logan, Utah. — Advokat J. J. Gardner je stopil na radiator, ko je menjal električno žarnico. Tako je napravil zvezo in skozi njega je šel električni tok, ki ga je na mestu ubil. Kadar se menja žarnica, je treba stati na suhem lesu, da se ne napravi zveza z električnim tokom. Najbolje pa je, da se vselej električni tok pretrga.

NEVARNI PLIN.

Hammond, Ind. — Boleslav Sprizevskega, njegovo soprogo, njegove tri otroke in nekega delavca, ki je bil pri njem na hrani in stanovanju, so našli mrtve, ko so vlomili v stanovanje, iz katerega je prihajal neprijeten duh po plinu.

PODSUTRA V RUDNIKU.

San Bernardino, Cal. — Pet rudarjev je bilo zasutih v rudniku blizo Lanfaira, ki se nahaja dve sto petdeset milj od tukaj. En rudar je zanesljivo mrtev, dva rudarja sta pa živa, ker je v zvezi z rešilnim moštvom, ki trdo dela, da pride do njiju. Za dva rudarja pa ne vedo, ali sta živa ali mrtva.

NOMINATORJI COXA SO IZPILI 40 SODOV ŽGANJA!

San Francisco, Cal. — Mestni in zvezni uradniki priznavajo, da so za časa konvencije demokratske stranke "suspendirali" prohibiško postavo in dovolili delegatom 40 sodov žganja. Delegatje so nominirali Coxa za kandidata.

Inozemstvo.

Železniška stavka na Portugalskem.

London, 8. okt. — Iz Madrida poročajo, da so železničarji na Portugalskem proglasili generalni štrajk v torek iz protesta proti aretaciji njihovega odbora. Železniška, poštna in brzojavna zveza s Portugalsko je pretrgana.

Nemiri v Budapešti.

Dunaj, 8. okt. — Zadnje tri dni se vrše v Budapešti demonstracije in nemiri, ki so večji del protižidovskega značaja. Več kot 2000 žensk je demonstriralo pred vladno palačo in zahtevalo kruha.

Nemški neodvisni socialisti glasujejo proti tretji internacionali.

Berlin, 8. okt. — Glasovanje med neodvisnimi socialisti glede pridruženja k tretji internacionali v Moskvi je izpadlo v mnogih mestih proti pridruženju. V Leipzigu, Hamburgu in Plauenu je večina proti, dočim je bilo v Berlinu oddanih 3000 glasov večine za združenje z ruskimi komunisti.

Revizija ustave lige narodov.

Milan, 8. okt. — Prihodnji torek se vrši tukaj konferenca zastopnikov lige narodov, na kateri se bo razpravljalo o reviziji ligine ustave. Italija, Anglija, Francija, Belgija, Španija, Poljska, Švica, Portugalska, Čehoslovakija, Jugoslavija, Rumunija in Japonska bodo zastopane na konferenci.

Belgrad zanika brutalnosti na Koroškem.

Belgrad, 5. okt. — (Po jugoslov. inform. biroju SHS v Washingtonu.) — Dunajski listi poročajo, da so jugoslovanski žandarji v plebiscitnem okrožju na Koroškem dobili nalog, da postopajo z vsemi prebivalci, ki delujejo za avstrijsko republiko, kot z izdajalci. Pišejo tudi, da jugoslovanski žandarji izvršujejo velike brutalnosti nad Nemci v plebiscitnem pasu. Dalje poročajo, da so francoski in angleški uradniki v zavezniški plebiscitni komisiji pristaši Jugoslavije. Italijanskih listi pridno ponatiskujejo ta poročila. Jugoslovanske oblasti odločno zanikajo resničnost teh vesti. Namera nemško-italijanske kampanje je, da se plebiscit onemogoči, kakor se je zgodilo v gornji Šleziji.

Stavke in izgredi v Indiji.

Kalkuta, Indija, 7. okt. — Industrijalna in politična situacija v Indiji je silno slaba. Stavke so v vseh večjih mestih. Bombaj je industrijalno paraliziran. Iz raznih krajev poročajo, da so domačini napadli angleške plantaže čaja in v bojih je bilo več Angležev ranjenih. Delavske organizacije rastejo kot gobe po dežju. V samem Madrasu je 27 krajevnih organizacij s 60,000 člani. Proti koncu oktobra se vrši v Bombaju prvi vseindijski delavski kongres, na katerem se bodo vse krajevne organizacije združile v močno federacijo.

NEKAJ POSEBNEGA!

Ura--budilka in godba, vse v enem

Ta slika vam kaže stoječo uro zadnje iznajdbe v tem stoletju. Ura je zelo interesantna in presenetljiva za ves svet, o kateri že skoro gotovo niste ničesar slišali. Ta ura je enaka vsaki drugi uri, vendar pa je ob enem budilka in godbeni instrument. Je zelo trpežno in krasno izdelana, ter izvrstno poniklana. Strani so z stekla, da se lahko vidi vse notranje kolesovje in predna stran je krasno izdelana. Kolesje je najboljšega švicarskega izdelka. Vrejena je tako, da igra tudi izvrstne godbene komade in mesto, da bi zvonil zvonec, vam pa igra krasen komad. Sicer se lahko vporabi ta ura za vsakdanjo zabavo in se lahko igra kolikor se hoče prijaznih melodij. Ako imate to uro, potem gotovo vam ni treba trositi denarja za druge ure budilke, fonografe, plošče itd. ker ta ura vsebuje vse to. Ko vaš sosed sliši to godbo, bo nedvomno nevešljiv. Te ure se ne more kupiti nikjer drugje kot pri nas; ta ura je vredna najmanj do $25.00. Ker pa želimo seznaniti občinstvo s to uro smo se odločili, da jih bomo prodajali po znižani ceni — po $11.95 za kratko dobo. Torej hitite in nam pošljite vaše naročilo, predno se cena zviša.

Ne pošljajte denarja v naprej. Izrežite ta oglas in ga pošljite, in priložite 75c v poštnih znamkah, čeku ali Money Order za pokritje pošiljatvenih stroškov, in $11.95 boste pa plačali potem kadar se vam prinese blago na vaš dom. Pišite še danes na naslov:

VARIETY SALES COMPANY
Dept.—9 H.
1016 Milwaukee Ave., Chicago, Ill.

"ANCHOR LINE"

S. S. Calabria

odpluje dne 23 oktobra

V DUBROVNIK IN TRST

Cena tretjem razredu je.....$125.00
in $5.00 vojnega davka.

Oglasite se pri bližnjem Cunard Anchor agentu.

"Cunard Line"

Parobrod "Aquitania"
odpluje dne 12. Oktobra
v Hamburg, Danzig Via Anglija

Cena tretjemu razredu:
V Hamburg $125.00
V Danzig $135.00
in $5.00 vojnega davka

Oglasite se pri bližnjem Cunard agentu.

Pošiljamo denar v staro domovino

Kapital vloge in prebitek znaša blizo $12,000,000.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na Slovensko, Hrvatsko, Dalmacijo in Istro.
Nadalje pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarsko in Rumunsko.
Jamčimo za ves poslani denar, enako kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan. Prodajamo šifkarte na vse ladije.
Uradne ure so: 9 jutro do 5 zvečer. Pondeljek in sobota po 6.30.

KASPAR STATE BANK
1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

Predsednik Vincenc Čainkar, podpredsednik Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa., gl. tajnik Math Turk, tajnik bolniškega oddelka Paul Berger, začasni gl. blagajnik Frank S. Tavčar, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK.

John Underwood, predsednik, 406 Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Jos. Radišek, Box 432, Smithon, Pa., Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, Ohio, John Eronenc, 1046 First St., La Salle, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Plevnik, Box 436, Bridgeville, Pa. Anton Radišek, Box 73, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Leo Kuhar, Box 246, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio, Jakob Ambrožič, 418 Pierce St., Eveleth, Minn.

Tiskovni odbor.

Vincenc Čainkar, John Underwood in Matt Petrovič.

Združitveni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Trčelj, Box 161, Lawrence, Pa. Jožko Oven, 243 Engelwood, Detroit, Mich. Jos. Skuk, 1101 E. 63. St., Cleveland, Ohio. Mary Udovič, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jože Zavertnik.

POZOR! — Korespondenca z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljaje na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljaje M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.
Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljaje na naslov: John Underwood, 406 Hay Street, Springfield, Ill.
Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljaje na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

AKO ŽELITE DOBITI SVOJCE, sorodnike in prijatelje iz domovine v Ameriko po niski ceni;
POSLATI DENAR HITRO in po najnižji ceni;
POTOVATI V STARI KRAJ po najkrajši črti, tedaj se obrnite na

EMIL KISS BANKIR
123 Second Ave. New York, N. Y.

Prodajam parobrodne listke iz domovine v vse kraje v Ameriko. Izdelujem vse notarske posle in potrebne spise za dobavo svojcev. Potnikom v stari kraj preskrbim potne liste in računam iz ketsularne pristojbine.

DENAR V JUGOSLAVIJO

pošiljamo hitro, točno in po nizki ceni. Lastnoročno podpisana potrdila od prejemnikov prejemamo v najkrajšem času. Prodajamo

PAROBRODNE LISTKE
za vse črte sem v in iz Evrope po originalni ceni. Preskrbimo našim potnikom

POTNE LISTE,
kakor tudi vse druge potrebne potne priprave, ter izvršujemo vse

NOTARSKE POSLE
vseh vrst, točno in po nizki ceni. Vrejujemo izprave, ki so potrebne za dobavo svojcev iz domovine v Ameriko. Prejemamo denar na

HRANILNE ULOGE
ter plačamo po 4% obresti. Odprite vašo vlogo pri nas še danes. Izplačamo vsako še tako veliko vlogo na željo vsacega vlagatelja takoj.

NEMETH STATE BANK 53 EAST 52nd STREET NEW YORK, N. Y.

Slovensko-Hrvatski bančni zavod.

ZARO CHERRY BANKAR

ZA ZAGREB—$39.00

Dne 8. oktobra bomo ukrcali veliko skupino Jugoslovanov naravnost za v Zagreb. Vsi oni, ki žele potovati s to grupo, naj se takoj prijavijo.

PRIHODI IZ DOMOVINE.

Ravnokar se zbira velika družba potnikov iz Zagreba pod vodstvom našega zastopnika. Kdorkoli želi dobiti svojce hitro, gotovo in po nizki ceni in pod jamstvom, naj se takoj prijavi.

KUPUJTE SEDAJ JUGOSLOVANSKE DINARE—KRONE!

Izdane od države in jamčene. Sedaj ali nikdar ne bo boljše prilike, da iz vsakega dolarja v kratki dobi lahko napravite deset. Pošljite nam kolikor želite dolarjev in mi jih naložimo za vas v katerokoli hranilnico v Jugoslaviji, ki si jo izberete, in mi vam preskrbimo vložno knjižico. Sedaj je čas, da pomagate svojim dragim, dokler je še denar po nizki kurzni ceni. Pošljemo vaš denar pod jamstvom v katerikoli kraj v Jugoslaviji. Menjamo denarje po najnižjih cenah. Vsi nasveti in pojasnila se dajejo brezplačno. Obrnite se na

HENRY C. ZARO, BANKIR
29 COOPER SQUARE, NEW YORK CITY.

POTOP.

Zgodovinski — roman —

Spisal H. Sienkiewicz.—Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

"Da, tudi vi, kakor se mi zdi, ste imeli bistroumje v petah in radi tega ste še tolikanj umikali Sapiehi, da vas niti trohice več nimam rad ter sem celo pripravljen, da odrinem k Sapiehi."

"Po vrv?"

"Po ono, s katero povežejo Radzivila."

"Dovolj!"

"Vaš sluga sem!"

"Treba bo očividno ustreliti nekoliko puntarjev, kateri najhuje kriče, ter vpeljati red."

"Zapovedal sem danes rano naj obesijo šest izmed njih. Še sedaj vise ter se zibljejo na vetru."

"Izvrstno! Ali pa hočeš ostati v Tavrogih, jaz moram tu pustiti nekoga mesto sebe."

"Hočem in tudi prosim za to. Vojaki se me boje kakor ognjá, ker vedo, da se jaz ne šalim. Že z ozirom na Lowenhaupta je potrebno, da ostane nekdo važnejši od Petersona."

"Ali upaš ugnati nezadovoljneže v kozji rog?"

"Bodite zagotovljeni, sveti knez, da bodo nosile žmudske smreke težji plod nego so šiške. Izmed kmetov naberem dva polka pešcev ter jih po svoje izurim. Zlasti hočem paziti na posestva in ako jih napadejo vstaši, vržem takoj sum na kakega bogatega plemiča, da ga stisnem kakor sir v vreči. Samo iz početka mi bo treba toliko denarja, da plačam ter oblečem pešce."

"Pustim ti ga, kolikor mi bo mogoče."

"Od dale?"

"Kaj misliš s tem?"

"To je od denarja Bilevičeve, katerega ste si že naprej osvojili?"

"Ko bi ti mogel kako zvijačno zaviti vrat temu staremu vragu, bi bilo zelo dobro. Toda to se lahko reče, a plemič ima v rokah moje pismo."

"Potrudili se hočem, kolikor mi bio mogoče. Samo da le ne bi poslal kam tega pisma, ali da bi si ga deva ne zašila v srajco, Kaj bi se hoteli, sveti knez, preprišati o tem?

"Pride čas tudi za to, saj ona mi ne uide. Toda sedaj moram oditi. Ta prokleta mrzlica me je vsega zdelala."

"Zavidajte mi, sveti knez, da ostanem v Tavrogih."

"Kako da te to toliko veseli? Samo . . . pazi! Ako bi ti . . . O takrat te velim raztrgati na kosce . . . Čemu si toliko želiš, da ostaneš tukaj?"

"Ker se hočem ženiti."

"S kom?" vpraša knez in se dvigne na postelji.

"Z gospodično Brzobogato-Krasenako."

"To je izvrstna misel, vraga!" reče Bogoslav po kratkem pomisleku. "Čul sem, da ni brez premoženja."

"Ima ga po Longinu Podbipeti. Vam, sveti knez, je znano, kako mogočem rod je to, čegar posestva leže v nekolikih okrajih. Jedno izmed njih si je osvojil neki potomec Kisela, na drugih pa stoji moskovska vojska. Tu bo sicer tožb, prepirov in pobojev brez števila, toda jaz si bom znal pomagati ter nikomur ne odstopim ničesar. Meni je ona jako všeč, kajti zala je. Jaz sem zapazil takoj, ko smo zajeli, da je ona samo navidezno kazala strah, oči pa je vendar vedno pasla na meni. Koj ko ostanem tukaj poveljnik, že pričnem iz samega dolgega časa z ljubkovanjem . . ."

"Samo nekaj ti povem. Ženiti se ti ne branim, toda kakega nasilja ti ne dovolim, ali razumeš? To je deva od Višnjeveckih, zaupnica same kneginje Grizelde, in jaz ne pustim žaliti ni kneginje, niti kaluškega staroste."

"Ni treba svarila," odvrne Sakovič, "kajti ako se hočem ženiti, hočem tudi pravilno iskati njeno roko."

"Želim ne, da bi te zapodila."

"Jaz poznam nekoga, katerega je zapodila, dasi je knez, sicer pa se nadejam, da se meni ne pripeti kaj takega. To lahko sodim po njenih očeh."

"Ni ti treba praviti o tem košku onemu, ki ti lahko nastavi toliko rogov, kolikor je ugodno tvoji duši. Dam ti tudi postaviti v grb rogove, ali pa si priimku prideneš ime Sakovič Rogati! Ona je Brzobogata, ti boš pa Brzorogati. To bo kaj zali par! Ženi se, moj dragi, jaz pa ti bom tovariš na svatbi."

Na itak že groznem licu Sakovičevem se prikaže jeza. Oči so se mu zakalile, toda v kratkem se je spametoval, zamenil knezove besede v šalo in odvrnil:

"Revež! Še po stopnicah ne morete hoditi z lastnimi močmi, in še mi grozite. Oddite k svoji Bilevičevi, onemogli starec! Treba vam bo še pestovali Babiničeve otroke!"

"Drži jezik za zobmi, vražji sin! Tako se rogaš moji bolezni! Bog, da bi tudi tebe kdo tako začaral."

"Kdo bi vam neki bil začaral? Časih, kadar pogledam, kako gre vse po naravni poti, si mislim, da je vera v čare babja neumnost!"

"Ti sam si neumen, torej molči. Že si mi jel presedati."

"Bog ne daj, da bi bil poslednji Poljak, ki je vam svetli ostal zvest, ker mi mojo zvestobo plačujete z nehvaležnostjo. Raje odrinem domov, kjer hočem sedeti in mirno čakati konec vojne."

Sakovič je govoril resnico; on je v resnici ljubil Bogoslava. Knezu je bilo to znano, pa ga je radi tega tudi plačeval, ako ne z denarjem, pa vsaj s hvaležnostjo.

Radi tega se je rad strinjal ž njegovo nakano; glede Brzobogate pa je celo sklenil, da mu priskoči na pomoč.

Proti poludnevu se je oblekel ter odšel k njej v gornjo sobo.

"Pridem k vam kot vaš stari znanec, da poizvem, kako vam služi zdravje ter vas vprašam, kako vam je všeč, je odvrnila Krasenka in globoko vzdihnila.

Knez se nasmeje.

"Da ste vi v sužnjosti? Zajeli smo vas ob enem s Sapiehovimi vojaki ter vas pripeljali semkaj, toda samo radi vaše varnosti. Niti las vam vam tukaj ne pade z glave. Vedite gospodični, da jaz spoštujem malo koga toliko kakor kneginjo Grizeldo, kateri ste bližnja sorodnica. Višnjeveški in Zonajski sta moja tovariša. Ve vedno najdete tukaj vse, kar vam je potrebno, in jaz pridem kot vaš pravi prijatelj ter vam pravim, odrinite, ako hočete oditi, bodisi takoj; dam vam celo spremstvo, dasi nimam mnogo vojakov. Odšli ste iz Zamostja, kakor sem slišal, da prevzamete vam zapisana posestva. Toda sedaj ni čas niti misliti na to. Celo v mirnem času bi vam le malo hasnilo pokroviteljstvo gospoda Sapiehe, kajti on more le na Vitebskem zapovedovati, tu pa ne. Sicer pa bi tudi on prepustil to stvar samo svojim komisarjem. . . Vi potrebujete naklonjenega in zvitega človeka, ki uživa v deželi spoštovanje. Tak se v tej zadevi gotovo ne bi dal prekaniti."

"Kje najdem jaz revica takega varuha?" zakliče Anica.

"Baš v Tavrogih. . ."

"Nemara bi vi, svetli knez sami.. ."

Pri tem je Anica sklenila roke ter zrla v Bogoslavu v oči tako ganljivo, da bi jel knez, ko bi ne bil tako utrujen, gotovo manj vneto misliti na Sakovičevo zadevo, toda sedaj ni mogel misliti na ljubkovanje, vsled česar je dejal:

"Ako bi bilo le mogoče, bi nikomur ne prepustil tako važnega opravka, toda jaz odidem. Mesto mene ostane tukaj poveljnik ošmanski starosta, Sakovič, sloveč vitez in tako zvit človek, da drugega takšnega na vsej Litvi ne najdete. Za to pa ponavljam: ostanite, gospodična v Tavrogih, ker nimate kam iti, kajti sedaj so vsa pota polna ustašev in razbojnikov. Sakovič bo tukaj vaš varuh; on vas bo branil ter uganil, kaj je treba storiti v dosego teh posestev. Ako se on enkrat poprime te stvari, pa sem vam porok, da nihče ne izvši tega bolje od njega. On je moj tovariš in jaz vem ter vam pravim, ako bi bil jaz ugrabil vaše imetja ter potem izvedel, da je Sakovič zoper mene, pa bi se ne hotel dalje prepirati ž njim."

"Ali bo pa on hotel pomagati siroti?"

"Bodite mu le naklonjeni in on stori za vas vse, kajti vaša lepota mu je ganila srce. Že sedaj ves otožen kar vzdihe za vami."

"Kako bi jaz mogla biti komu všeč?"

"Zvita deva!" si misli knez ter doda glasno:

"Naj vam Sakovič sam to javi. Bodite mu naklonjeni, kajti zagotovljam vas, to je slovč človek znamenitega rodu. Ne svetujem vam, da bi takega prezirali."

VIII.

Drugi dan je prejel knez pismo od izbornega kneza, da naj pohiti čim najurneje v Kraljevec, da prevzame poveljništvo nad svežo nabrano vojsko, katera je imela odriniti na Malborg, ali na Gdansk. Pismo je obsegalo tudi novico o drznem pohodu Karola Gustava na jug poljske ljudovlade. Zborni knez je že naprej videl neugoden izid tega pohoda ter uprav radi tega želel zbrati kolikor največ mogoče vojakov, da bi se v slučaju lahko pridružili tem ali onim ter imel s tem vpliv na nadaljevanje te vojne. Radi tega je priporočal mlademu knezu, naj se požuri kolikor je le mogoče, in takoj za prvim glasnikom je poslal še drugega, ki je dospel dvanajst ur pozneje.

Knez je bil primoran iti. Odlašal ni niti minute, dasi se ga je bila polastila mrzlica znovič z vso močjo. Radi tega je naročil Sakoviču, naj v slučaju nevarnosti pripelje mečnika z devo vred v Kraljevec, pri čemur se bo nemara ponudila prilika, da se izmebi nadležnega starca ter osvoji devo.

"Ako bi bil jaz zdrav, vzel bi jo s seboj v tabor brez vseh okoliščin."

"To bi bilo dobro radi tega, ker bi se v slučaju dolge vojne smelo število vojakov povečati", odvrne poslavljaje se Sakovič.

Jedno uro pozneje že ni bilo več kneza v Tavrogih. V taboru je ostal poveljnik Sakovič, priznavajoč nad seboj samo jedno oblast, oblast Anice Brzobogate. Kakor prej knez glede Bilevičeve, tako je on sedaj postal proti njen, ne glede na svojo divja naravo, nežen in vljuden; skoraj uganil je njene misli, izvrševal njena najmanjša naročila, a pri tem vstrajal v določeni oddaljenosti kot praveati plemič, ki je iskal njene roke.

To je zelo ugajalo Anici. Rada je mislila na to, da sliši povsod, kamor koli stopi, vzdihe častnikov, tudi zvezdogled vzdišt na vrhucu stolpa nemara po njej ter celo stari mečnik vzdihaje opravlja svojo večerno molitev. Všeč ji je bilo to, da je bila ona, in ne Alenka, oseba, na katero obračajo vsi svojo pozornost. Ako pa že častniki ne morejo ostati hladni do nje, kako naj bi ostalo samo srce Babiniča mirno?

"On mora pozabiti ono nehvaležnico ter mora priti, da se mi pokloni. . . Počakaj!" se mu je grozila v duhu, "jaz ti poplačam vse to . . ."

Proti Sakoviču se je obnašala zelo ljubeznjivo, dasi ji ni ugajal! Opravičeval se je pred njo izdajstva ter navalil liki knez Bogoslav vso krivdo na Sapieho. Vrhu tega je ona slišala od njega še nekaj drugega.

"Bilevičeva", je dejal on, "se pritožujeta, da se jima godi krivica in da sta tu v sužnjosti, a vendar se jima ni pripetilo tu še ničesar hudega. Knez ju ni izpustil iz Tavrogov, ker ju želi s tem zavarovati pred nevarnostmi od strani vsakovrstnih lopovov. Ni ju pa izpustil radi tega, ker se je bil zaljubil v mlado deklico. Ali pa gamar more kdo grajati radi tega, da hoče osrečiti to devico, povišati jo v svoj knežji stan in ovenčati jo z Radzivilovo krono? Radi tega pa ga ona, nehvaležneža, oštevata ter mu kratita slavo in čast. . ."

Pobesnelost italijanske soldateske v Deskli na Goriškem.

Tržaško "Delo" poroča sledeče:

Tudi pri nas v Desklah smo občutili dne 29. avgusta sad militaristične in nacijonalistične gonje. Precej popoldne je prišla večja družba vojakov iz Plavi v gostilno R. Zinnic, kjer so se zabavali. Njih vedenje v gostilni je bilo naravnost izzivalno, ker je pa civilno ljudstvo ostalo kljub temu popolnoma mirno in hladnokrvno, se je omenjena družba podala v Medveščekovo gostilno v vas. Tu so se ponavljala ista, celo še hujša izzivanja napram mirnim domačinom. S prirojeno jim zvijačo so skušali, da bi se jim pridružili domači fantje in dekleta. Toda tudi tukaj se je njihov zviti načrt — izjalovil. Nato so se odpravili iz gostilne.

Okrog 1. ure zvečer se je pripeljala zopet druga družba vojakov ravnotako iz Plavi, ki je pa prihajala iz Kanala, ter se vstavila v gostilni R. Zinnic. Med tem je bil tudi narednik arditov, kateri je bil povzročitelj in voditelj vseh groznih dogodkov tega večera. Gostilničar, videvši napetost pri vojakih in še vedno izzivanje, je opozoril iste na policijsko uro; to je dalo vojaštvu povod, da so zahtevali, naj se odstranijo prej civilni gostje. Na prošnjo krčmarja so se domačini takoj in mirno odstranili. Vojaštvo je nato zahtevalo še pijače, kar jim je gostilničar tudi vstregel v največjem strahu. Vojaki so še zahtevali, da mora gostilničar dovoliti igranje na orkestrion, češ, da oni hočejo plesati. Krčmar, videč njih nasilnost, — se je izgovoril, da je od strani županstva godba zabranjena. Sedaj so zahtevali, da se jim pokaže županovo stanovanje, da ga razbijejo z bombami. Nato so z največjo arditostjo zapustili gostilno. Med tem je slučajno nasla Marija Belot mleko iz sosednje barake. Ardit-narednik to videč, se je zaletel v žensko z raznimi prijmki in jo gonil spat, nakar jo je udaril s palico po roki, da jej je odrevenela. V isti bližini se je nahajal na svojem dvorišču J. Gomišček, s katerim se je zgodilo isto. Med tem se je opažalo vedno naraščajoče vojaštvo. Za kakib pet minut pozneje so vdrli v barako Ang. Gorjane in njegove sestre Marije vdove Kralj, katera ima 6 nedoraslih otrok. Cela družina je bila že pri počitku. Vojaki so začeli z veliko divjostjo razbijati po baraki in pretepati staro mater. Otroci so se prebudili in so vsi preplašeni, na pol nagi zbežali iz barake. Med tem se je čulo zunaj več puškinih strelov, začne skrbeh radi zbežalih otrok, začne vpiti in klicati na pomoč, podavši se med silnim streljanjem iskati otroke. Končno se ji je vendar posrečilo spraviti otroke v barako, le starejšega Franceta ni bilo nikjer. Družina je šla zopet iskati pogrešanega. Streljanje se je vedno bolj in bolj nadaljevalo; med tem so drugi vojaki razbijali po sosednjih barakah. Ljudje so v groznem strahu vsled puškinih salv in divjega vpitja zbežali po polju in gozdovih, kličoč na pomoč. Med tem je omenjena družina že našla pogrešanega, toda — mrtvega. Ko so vojaki to videli, so zagnali radosten klic: Uno e morto! Nato je nastal med ljudstvom grozen jok in krik. V tem času je par fantov obvestilo karabinerje v Kanalu, kateri se pa niso takoj javili. Doli iz vasi se je podal proti domu R. Kodelja v družbi lesnega trgovca Ivana Čepak iz Trsta. Ko sta prišla v bližino Gorjančeve barake, na mesto prejšnjega strašnega dogodka, je njiju zadela ista usoda. Prvi je bil le lahko ranjen, drugi pa smrtno. Lesni trgovec že ranjen, odskoči še par korakov in se zgrudi na tla. Vojaki to videč, priskoči eden k njemu in mu zada smrtni strel. Vsled prevelikega števila vojaštva, mu je bila pomoč — nemogoča; šele ko so karabinerji došli iz Kanala, ga je bilo mogoče za silo obvezati. Zjutraj, po teh strašnih dogodkih, je bil z avtomobilom prepeljan v bolnišnico, kjer je pa podlegel ranam.

Ljudstvo, ki je videlo te grozote, je v strahu bežalo proti vasi Deskle, vojaštvo pa jih je zasledovalo in streljalo za njimi. Ko so prišli v vas, so začeli razbijati po barakah. Kjer je bila baraka zaprta, so s silo vlomili in razbili vse, kar jim je prišlo pod roke. Po barakah so našli le starčke, kajti vse drugo je iz strahu zbežalo. Vsa vas je bila prazna. Ljudstvo je napoloblečeno pobegnilo v gore in po polju. Prizori so bili tako strašni, da se je marsikateri izrazil, da niti v bivši vojni se ni kaj tacega pripetilo. Ta strašni prizor je trajal od 10. in po do 3. in po polnoči, t. j. do prihoda karabinerjev, kateri so res v času prisotnosti izvrševali vestno svojo službo in tako rešili s svojo navzočnostjo, gotovih in hujših nesreč.

Dogodki v Plaveh in sedanji dogodki v Desklah kažejo podivjanost zasedbenih čet in brezvestnost vlade, ki pošilja najbrezobraznejše vojaštvo med naše ljudstvo. Pa pravijo, da so naši odrešeniki in prinašalci svobode! Mi pa pribijemo, da so res odrešitelj, — toda do sedaj v naši vasi le dveh — iz tega sveta. Morda, morda prihaja že d'Annunzio iz Reke na Goriško — —

Vprašamo merodajno oblast, ukrene-li kedaj, da bomo imeli vsaj ponoči mir pred nasilneži? Ali, kedaj nam zasije toliko zaželjene svobode in miru, ki jo prišakujemo kot Vesno na zlatih in s cvetjem posutih krilih! Pride-li kedaj?

Pogreb žrtve — enajstletnega Franceta Kralja se je vršil dne 31. avg. ob 10.30 uri ob veliki udeležbi, in z veliko slovesnostjo. Godba je igrala pogrebne žalostinke; ljudstvo je bilo ginjeno in pokazalo, da bije v njihovih srcih čut sožalja.

GOSPODARSKE VESTI IZ JUGOSLAVIJE.

(Iz urada am. Rdeč. križa, infor. odd.)

Reja svileprejk v Jugoslaviji.

Amer. konzul v Belgradu, K. S. Patton poroča, da bodo znašali letošnji dohodki od svileprejk okrog deset miljonov dolarjev, toda za časa vojne je bilo uničenih veliko murvinih dreves, vsled česar je padla produkcija.

Pridelek sladkorja v Jugoslaviji. — Po neoficijelnih poročilih iz Jugoslavije se računa celoten pridelek očiščenega sladkorja okrog 35,000 metrskih ton, dočim, je znašal lansko leto samo deset tisoč metrskih ton. Na leto se pa vporabi v Jugoslaviji okrog 60 tisoč metrskih ton in uvoziti bo treba še najmanj 25 tisoč ton. V normalnih razmerah bi dežela lahko producirala dovolj za domačo porabo, toda ker je bil pridelek sladkorne pese letos izredno slab, tudi produkcija sladkorja ni dosegla normalne višine. Tovarne za pridelovanje surovega sladkorja se nahajajo v Velikem Bečkereku, Belgradu, Červenski, Osjeku, Novem Vrbasu, Baranovi, Usori in Čupriji. Sladkorne čistilnice se pa nahajajo v Usori in Čupriji. Pred vojno je bila tudi v Belgradu, toda vsled dvakratne okupacije mesta po avstrijski in nemški armadi je bila popolnoma porušena. Povprečna cena funtu sladkorja v Jugoslaviji znaša 40c.

Francija zgradi tovarne za lokomotive v Jugoslaviji — Ameriški konzul K. S. Patton poroča iz Belgrada, da so trije francoski inženirji kot zastopniki važnih industrijelnih podjetij predložili jugoslovanski vladi načrt za zgradbo tovarn za lokomotive in železniške vozove in sploh železniški materijal v Jugoslaviji Ta materijal bi se vporabil na jugoslovanskih železnicah in francoskih kolonijah na bližnjem vzhodu.—

Iznajdbe. Tehnično-znanstveni odsek višjega sveta narodnega gospodarstva v Moskvi je vpisal v zadnjih dveh mesecih mnogo važnih iznajdb. 38 iznajdb ima vojaško važnost in se jih mora držati tajno. Med drugimi iznajdbami je tudi iznajdba motorja [illegible]0 HP (konjskih sil) za letala. V avtomobilni industriji se je izmislilo nove nadomestke za bencin in nekaj novih avtomobilnih gonilnih naprav.

Kmečki teden. V moskovski, tambovski in vitebski guberniji se je vpeljalo "Kmečki teden". Tega tedna se udeležuje tudi velik del rdečih vojakov. Gradijo in opravljajo se kovaške, mizarske, kositarske, sedlarske, krojaške in čevljarske delavnice. Podpirajo se kmetje v poljskih delih za zimsko setev in popravljajo se polska orodja. — Deluje se tudi na polju umstvene izobrazbe.

Švedi poslali zdravniške potrebščine v Petrograd.

Stockholm, 6. okt. — Švedski Rdeči križ je pripravil zdravil, obvez in drugih zdravniških potrebščin v vrednosti 50,000 kron, ki se odpošljejo v Petrograd. Zastopniki Rdečega križa, ki so se vrnili iz Petrograda, pravijo, da je bil zdravstveni položaj tam dober v poletnem času, toda sovjetske oblasti se boje, da jim bo težko kontrolirati razne bolezni, kadar pride zopet zima, ker zelo primanjkujejo zdravniške potrebščine. —

MALI OGLASI

Classified Advertisements

POTREBUJEMO DELAVCE

ILLINOIS CAR & MFG. CO.

HAMMOND, IND.

POTREBUJEMO MONTERJE

ILLINOIS CAR & MFG. CO.

HAMMOND, IND.

POTREBUJEMO

postrežnice za našo kavarno in restavracijo. To je samo nekaj ur dela v naši glavni kavarni. Dela se od 11 dop. do 2:30 pop. Oglasite se pri:

SWIFT & CO.
Employment Division
General Office,
Union Stock Yards.

KOTRBA BROS.,
3635 West 26th Street, Chicago, sprejme v delo starega moža za kurjača. Glede plače se oglasite na gornji naslov.

ŽENITVENA PONUDBA

Mladenič, sta 35 let, se želi seznaniti z dekletom ali vdovo v svrho ženitve. Sem mirnega vedenja ter imam prihranjeno lepo svoto denarja in imam tudi stalno delo. Tajnost se strogo jamči. Slike vrnem na zahtevo. Ako kteta resno misli na ženitev, naj pošlje svojo pismeno ponudbo na naslov "ŽENIN", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POZOR SLOVENKE!

Seznaniti se želim s slovenskim dekletom v svrho ženitve. Jaz sem star 28 let in živim na farmi in v zelo prijetnem kraju. Skupnega premoženja imam za $6,000. Torej, če katera resno misli in je pri volji živeti na kmetiji, naj mi piše na moj naslov. Tajnost jamčena. Moj naslov je: I. J., R. 6, Box 7, Goodhue, Minn.

AVSTRIJSKI VOJAKI.

Moški, ki so bili vojaki v avstrijski vojski za časa svetovne vojne, sedaj lahko pridejo iz Jugoslavije v Ameriko, če vam napravi tozadevne prošnje in druge potrebne listine

MATIJA SKENDER
javni notar za Ameriko in stari kraj.
5227 Butle Str., Pittsburgh, Pa.

On vam jamči, da pride oseba, ki si jo želite k sebi, — ali pa vam povrne denar. — V vseh pravnih in notarskih poslih pa v zadevah, ki so v zvezi s potovanjem vaših ljudi iz starega kraja, se obrnite nanj, pa boste v vseh zadovoljni, zakaj, on je za vas, a vi bodite zanj.

JAVNA ZAHVALA.

Slavonic Immigrant Bank,
436 W. 23. St., New York, N. Y.

Ravnokar sem prejel po Vami poslano mi prejemno potrdilo od Milana Separoviča iz Kolašina v Črni Gori za znesek od 2470 kron, katere sem po Vaši banki poslal pred dobrim mesecem. Prejemno potrdilo je od njega lastnoročno podpisano in kaže, da je bil denar tekom štirih tednov brez vsakih stroškov v Črni Gori izplačan.

Za Vašo točnost v pošiljanju in za točnost izplačila izrekam Vam moji srčno zahvalo, priporočam Vas vsem Jugoslovanom in ostajam Vaš hvaležni

Radivoj Separović.

Ziegler, Ill., dne 17. sept. 1920.